

بررسی محاسن و معایب نسخه‌های فیزیکی و دیجیتال کتاب

کتاب کاغذی بخوانیم یا الکترونیک؟

محمدعلی محمدپور | روزنامه‌نگار

به‌تازگی آمار جدیدی از میزان مطالعه مردم ایران منتشر شده‌است که براساس آن مایرانی‌ها حدود ۱۵ دقیقه در روز مطالعه می‌کنیم. در سال‌های اخیر هر بار درباره میزان مطالعه صحبت می‌شود، بحث بر سر مطالعه دیجیتال و کاغذی هم رونق می‌گیرد. عده‌ای معتقدند در این‌گونه آمارها مطالعه از روی ابزار دیجیتال محاسبه نمی‌شود و این باعث می‌شود آمار مطالعه پایین‌تر از حد واقعی اعلام شود. به نظر می‌رسد در این میان، نگرش به موضوع مطالعه باید کمی تغییر کند تا بتوانیم آمار واقعی از مطالعه افراد جامعه داشته باشیم. به‌هر حال با ورود فناوری دیجیتال نوعی تقابل بین نوع سنتی مطالعه با

همان کتاب‌وروز نامه کاغذی با نوع دیجیتال آن یعنی نسخه الکترونیک کتاب‌ها و روزنامه‌ها ایجاد شده‌است؛ بعضی‌ها هنوز در مقابل استفاده از منابع دیجیتال مقاومت می‌کنند، بعضی‌ها به کلی به نوع دیجیتال آن گرایش پیدا کرده‌اند. در این میان بعضی‌ها هم بین این دو گروه قرار دارند و بخشی از مطالعات‌شان دیجیتال و بخش دیگر آن همچنان از نوع کاغذی است. آن‌هایی که کتاب را کاغذی می‌خوانند دلایل خودشان را برمی‌شمارند و آن‌هایی که نوع دیجیتال‌ش را ترجیح می‌دهند از مزایای ویژه آن سخن می‌گویند. شما با کدام یک راحت‌ترید و فکر می‌کنید کدام نوع مطالعه برای‌تان مناسب‌تر است؟ این سوالی است که امروز سعی می‌کنیم پاسخی مناسب برایش پیدا کنیم.

تاریخچه کتاب

از لوح‌گلی تا کتاب‌های مجازی

کتاب قدمتی حدودا ۵ هزار ساله دارد. البته منظور از این کتاب، مجموعه نوشته‌هایی است که روی لوح‌های گلی، پوست حیوانات و... نوشته می‌شد اما به‌طور رسمی برای اولین بار در سال ۱۴۲۹، با اختراع ماشین چاپ توسط

«یوهانس گوتنبرگ» آلمانی، تحولی بسیار بزرگ در صنعت نشر کتاب صورت گرفت. اولین کتابی که با استفاده از دستگاه گوتنبرگ چاپ شد، انجیل بود که به علت تعداد سطرهایش در هر صفحه، به انجیل ۴۲ سطری معروف شد. این ماشین چاپ، «ماشین فشار پیچی» نام گرفت و سرعت چاپ آن، ۷۰ تا ۱۰۰ برگ در ساعت بود. اگر بخواهیم تعریف دقیقی از کتاب‌های الکترونیک ارائه دهیم درواقع کتاب الکترونیک نسخه دیجیتالی یا الکترونیک از یک کتاب است که آن را می‌توان با استفاده از ابزار الکترونیک اعم از رایانه‌های شخصی، لپ‌تاپ‌ها، گوشی‌ها، تبلت‌ها و کتاب‌خوان‌ها مطالعه کرد. کتاب الکترونیک، نخستین بار در اوایل دهه ۱۹۶۰ میلادی در آزمایشگاه تولید شد و در سال ۱۹۷۱ تبدیل متون کلاسیک به کتاب الکترونیک آغاز گردید. این کتاب‌ها در واقع نخستین کتب الکترونیک جهان بودند. در سال ۱۹۹۶ حدود ۲۵۰ عنوان کتاب بر روی شبکه اینترنت قرار گرفت و تا پایان قرن بیستم، هزاران جلد کتاب به صورت دیجیتالی از طریق اینترنت در دسترس کاربران قرار گرفت و امروزه ما در دنیای مجازی می‌توانیم به راحتی به میلیون‌ها کتاب الکترونیک دسترسی داشته باشیم.

کاغذی‌ها

جاندار و دوست‌داشتنی

برای خیلی از کتاب‌خوان‌ها، کتاب از نوع کاغذی‌اش حس خاطره‌انگیز و نوستالژیک دارد. بسیاری افراد با بوی کتاب‌ها هنگام ورق زدن‌شان ارتباط حسی آرامش‌بخشی می‌گیرند. یک‌بلیت قطار، نامه‌تاخورد یک دوست که لای صفحات کتاب پیدا شود یا یک یادداشت شخصی بر حاشیه آن، می‌تواند انسان را به سال‌های دور ببرد. شاید دیگر ویژگی مثبت کتاب کاغذی، سادگی و همیشگی بودنش باشد.

خواندن یک کتاب کاغذی نیاز به هیچ وسیله‌ای به جز خود کتاب ندارد. همچنین همه به سادگی می‌توانند از آن استفاده کنند بدون آن که نگران تمام شدن شارژ باشند! اما کتاب‌های کاغذی هم معایبی دارند که باید به آن‌ها اشاره کرد. مثلا یکی از مهم‌ترین‌هایش مسئله قطع درختان است. درواقع با این که امروزه بیشتر ناشران از کاغذهای بازیافتی یا تولیدشده از تفاله نیشکر استفاده می‌کنند اما باز هم بعضی ناشران از کاغذهای تولیدشده از درختان استفاده می‌کنند که به محیط زیست آسیب جدی وارد می‌کند. همچنین کتاب‌های کاغذی جای زیادی اشغال می‌کنند به‌ویژه در زندگی‌های امروزی که فضا بسیار مسئله مهمی است. علاوه بر آن، اگر جابه‌جایی زیادی داشته باشیم با کتاب‌های کاغذی دچار دردسر خواهیم شد یا اگر بخواهیم سفر برویم قطعاً کتاب کاغذی وزن بیشتری را به کوله ما اضافه می‌کند. مورد آخر هم این که کتاب‌های کاغذی به مرور زمان پوسیده، ورق ورق یا دچار آلودگی می‌شوند.

[...]

یک بلیت قطار، نامه‌تاخورد یک دوست لای صفحات کتاب یا یک یادداشت شخصی بر حاشیه آن چیزهایی است که فقط در کتاب‌های کاغذی پیدا می‌شود

کتاب‌های الکترونیک

در دسترس و با امکانات

[...]

ذخیره انبوهی از اطلاعات، جلوگیری از قطع درختان، تسهیل فعالیت‌های پژوهشی، از قبیل جست‌وجوی واژگان کلیدی در یک متن بلند و مقایسه متون مختلف با یکدیگر هم دیگر نکته مثبت این گونه کتاب‌هاست. از دیگر امتیازات آن می‌توان به استفاده همزمان از امکانات جانبی، بهره‌گیری از دیگر امکانات رسانه‌ای مانند صدا و تصویر همراه با متن و امکان تغییر قالب و شکل متون بنابر سلیقه کاربر اشاره کرد. البته این کتاب‌ها خالی از عیب هم نیستند که می‌توان به موارد زیر به عنوان معایب کتاب‌های الکترونیک اشاره کرد: در پژوهش‌های مختلفی که انجام شده، نشان داده شده‌است که با خواندن کتاب‌های الکترونیکی میزان یادگیری کاهش می‌یابد. برای مطالعه این نوع کتاب‌ها استفاده از ابزار مطالعه کتاب الکترونیک ضروری است. کیفیت نامطلوب نمایش متن در کتاب‌های الکترونیک و نیز خستگی چشم و بعضاً ضعف بینایی حاصل از نگاه مداوم به صفحه نمایش هم دیگر عیب این گونه از کتاب‌هاست.

ZENDEGI - SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

شماره ۱۰ ربيع الثاني ۱۴۴۰ • ۱۸ دسامبر ۲۰۱۸

۱۳۱۳

شخصیت شما با کتاب کاغذی راحت‌تر است یا الکترونیکی؟

تلاش برای ساختن کتاب ایده‌آل

مقایسه نسخه فیزیکی و دیجیتال کتاب‌ها کار راحتی است اما توصیه کردن به مطالعه هر کدام این‌ها، خیر؛ طرفداران هر کدام از این کتاب‌ها دلایل قانع‌کننده‌ای دارند ولی در نهایت انتخاب با شماست. مثلاً تا یکی دو دهه قبل می‌توانستیم بگوییم میزان درک مطلب به خاطر عادت نداشتن به کتاب‌های الکترونیک پایین‌تر است اما امروزه با گسترش فناوری‌های مرتبط با کتاب الکترونیک و همچنین عجین‌تر شدن مناسبات روزمره ما با دنیای دیجیتال دیگر خواندن کتاب‌های الکترونیک برای خیلی‌ها شاید تفاوت چندانی از نظر فهم مطلب و آسان بودن نداشته باشد. اما طبیعی است درباره مطالعه کتاب‌هایی که مدام مجبوریم بین صفحات مختلف آن در رفت‌وآمد باشیم مثلاً خواندن مقالات و کتاب‌هایی که مدام به فصول قبل‌تر خود ارجاع می‌دهند یا دارای جدول‌ها و نمودارهای زیادی هستند، نوع کاغذی برای ما مناسب‌تر و قابل دسترس‌تر خواهد بود. از سویی دیگر توانایی مادر تمرکز کردن روی مطلب هم کاملاً در انتخاب نوع کاغذی یا الکترونیک موثر است؛ کسی که توانایی تمرکز بالایی ندارد استفاده از نسخه دیجیتال کتاب‌ها برایش دشوار خواهد بود. چیزهایی که موجب حواس‌پرتی یک کاربر کتاب دیجیتال می‌شود خستگی چشم، نوتیفیکیشن‌های شبکه‌های اجتماعی، چک کردن ایمیل یا پیام دادن زیاد (هنگام خواندن از روی موبایل یا تبلت) و وارد شدن به هابیر لینک‌هاست که البته این مشکل در استفاده از کتاب‌خوان‌های مخصوص مثل «کیندل آمازون» یا «فیدیبوک» رفع شده‌است. در این بین، برای برآورده کردن معیارهای همه کتاب‌خوان‌ها بعضی‌ها از ادغام کتاب‌های کاغذی و دیجیتال حرف می‌زنند. اضافه کردن تراشه به کتاب، ایده‌ای است که فناوری دیجیتال را روی کتاب‌های کاغذی پیاده می‌کند؛ کاری که در بعضی مجلات با عنوان «واقعیت افزوده» مورد استفاده قرار گرفته‌است. دلیل طرح آن هم علاقه بسیاری از انسان‌های امروزی به استفاده از امکانات صوتی تصویری است؛ مثلاً ممکن است بعضی‌ها دوست داشته باشند کتاب‌ها صدا بدهند تا بتوانند پیدایش آن‌ها را برای جست‌وجو در کتاب متن را به صورت آنلاین پیدا کنند، نسخه‌های به‌روز شده‌اش را دانلود کنند یا حتی نگاهی به نقد‌ها و نظرات صاحب‌نظران یا دیگر کاربران بیندازند. همه این کارها را می‌توان به راحتی با افزودن قطعات الکترونیکی به صحافی کتاب، انجام داد. چنین کتاب‌های پیشرفته‌ای بر چی‌ویژگی‌های بد متون کامپیوتری را خواهند داشت اما حداقل در صورت قطعی برق یا تمام شدن شارژ باتری، باز شخص مطالعه‌کننده کتاب اصلی را در اختیار دارد. اما باید حواس‌مان باشد مهم‌ترین تغییری که در حوزه خواندن در محیط آنلاین آن هم به این شکلش در حال روی دادن است، کم‌ارزش شدن واژگان است که باعث می‌شود چنین ایده‌هایی روز به روز عجیب و نامانوس‌تر به نظر بیایند. در این باره باید در نظر داشته باشیم که مهم، معنا و موسیقی و اصل واژگان است نه ابزار جانبی و رسانه پُرزرق و برقی که آن‌ها را منتقل می‌کنند.

منابع: فصلنامه رآورد نور، سایت‌های ترجمان، فارت، نوکام

جدول متوسط [شماره ۷۲۸۵]

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
افقی																				
۱																				
۲																				
۳																				
۴																				
۵																				
۶																				
۷																				
۸																				
۹																				
۱۰																				
۱۱																				

۸- بخشی از پاز-ز رنگ و چالاک-خروس
۹- امانت دار-زمین کشاورزی که
یک سال در آن زراعت نکرده باشند- اشاره
به دور ۱۰- مدعو- زنبیل ۱۱- خراب
کردن- استمرار ۱۲- فلز سرچشمه-
قمر- سمت راست ۱۳- جود- موضعی
در مکه- مگر ۱۴- تاریک- صومعه- طمع
۱۵- مژده- بلوف ۱۶- بینی- چایخانه
۱۷- خرس فلکی- لسان- علامت مغفولی
۱۸- رفیق- روشن و صریح- پروردگار ۱۹-
کالا- دره‌ای بیلاقی در دامنه جنوبی کوه
البرز ۲۰- از نام‌های زنانه- تجارت

حل جدول شماره ۷۲۸۴

جدول سخت [شماره ۴۹۶]

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
افقی																				
۱																				
۲																				
۳																				
۴																				
۵																				
۶																				
۷																				
۸																				
۹																				
۱۰																				
۱۱																				

-خونین‌ترین نبرد دریایی -نوعی پارچه پنبه‌ای ۹
-بهرتر -از نوشت افزار -واحدی برای اندازه گیری
زمان ۱۰ -مأمور تشریفات عصر صفوی -توجه و
دقت نظر ۱۱ -همسایه روسیه -ویران شده ۱۲
-پسوند صفت فاعلی -لازم -از خواهران برونه
۱۳ -سردار -کامیون حمل مایعات ۱۴ -تالاب
و آبگیر -مزه فلفل ۱۵ -همسر کیکاووس -از
موتورهای جست‌وجوگر اینترنتی ۱۶ -سازمان
بین‌المللی استاندارد- گل‌انار ۱۷ -خورشید-
رنگ کردن کوتاه مدت مو ۱۸ -بیپوده- مجاب
شده ۱۹ -معادل فارسی اینترنت- کشتی جنگی
۲۰ -بانگ چوپان -تارمی -کاخ مستانی.

حل جدول شماره ۴۹۵

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
افقی																				
۱																				
۲																				
۳																				
۴																				
۵																				
۶																				
۷																				
۸																				
۹																				
۱۰																				
۱۱																				

طراح جدول: مجید شادروح

طراح جدول: نبیون گولانی